

Životní příběh Františka Chlupa

Náš tým pochází ze Základní školy Otokara Březiny v Jihlavě a skládá se ze žáků 9. ročníku Jana Chlupa, Anežky Chlupáčkové, Anny Pohořelé a Simony Tomanové a z žákyně 7. ročníku Báry Saši Menčíkové. Vedoucí týmu je p. učitelka Leona Matějčková. Natáčeli jsme v jihlavském domě v ulici Chelčického 20.

A teď Vám povíme příběh pana Františka Chlupa jeho slovy....

Narodil jsem se 5. ledna 1934 v Bítovčicích v zemědělské rodině. Moje rodina byla velmi pobožná, proto jsme každou neděli chodili do kostela a každý večer jsme se modlili. Můj tatínek se narodil v Cerekvičce, chodil do německé školy ve Vílanci a do Bítovčic se přiženil. Moje maminka se narodila v Bítovčicích a byla dcerou samostatně hospodařícího zemědělce.

Pocházím ze šesti sourozenců, moje nejstarší sestra zemřela v osmnácti letech, když mi bylo pět let. Když měli naši rodiče hodně práce, starali se starší sourozenci o ty mladší. O mě se nejvíce starala Mařenka.

Naše rodina měla systematicky rozdělené domácí povinnosti. Moje maminka se starala o dobytek, o domácnost, o děti a jídlo pro všechny. Můj tatínek zastal mužskou práci, oral pole a staral se o naše stavení. I my děti jsme musely pomáhat, moje nejstarší sestra Boženka byla pravá ruka našeho tatínka, pomáhala mu především s koňmi.

V roce 1939 zemřela moje sestra Boženka, doteď když si na to vzpomenu, mám před očima obraz mojí maminky, jak sedí nad umírající Boženkou. Boženka, jakožto pravá ruka tatínka, zastala mnoho práce a nastal problém, jak tuto situaci vyřešit. Já jakožto další chlap v rodině jsem začal ještě více pracovat.

Krátce potom, co jsem začal poprvé chodit do školy, se u nás ve vesnici začala vybírat prasata pro německé vojáky. Hned ze začátku se stavili Němci u nejchudší rodiny v Bítovčicích a vzali jim jejich poslední prase, které si chtěli schovat na Vánoce. Zdrčená matka této rodiny si šla stěžovat k mému tatínkovi. Tatínek se dozvěděl od strýce, že jiná rodina si schovává dvě sušená prasata pro gestapo, což bylo v té době nezákonné, a proto šel za starostou. Tatínek řekl starostovi, že on přece Bítovčice zná a že ví, které rodině neublíží, když jim prase vezmou, a které to naopak může velice uškodit.

Například té chudé rodině Bémů to velmi uškodilo a některé jiné rodiny si můžou doma schovávat prasata navíc pro gestapo. Starosta se zalekl a šel to říci do Luk nad Jihlavou četníkovi, který byl u vybírání prasat pro vojáky. Hned poté si četníci přišli pro schovaná prasata a rodina i úředníci gestapa z toho měli velké nepříjemnosti.

Jelikož se po vesnici rozneslo, že to řekl starostovi můj tatínek, tak nám někdo úmyslně zapálil stavení. Že to nebyla nehoda, víme díky naší sousedce Karbašové, která chodila

ve vesnici zvonit do kapličky poledne, klekání a upozorňovala na případné požáry. Jednou, když šla v noci do kadibudky, si všimla, že za humny šlehaají plameny a od naší stodoly utíká pryč nějaká černá postava. Rychle vzala doma klíče od kapličky a šla upozornit na požár. Celá vesnice se začala sbíhat k našemu domu, aby nám pomohli s hašením plamenů.

Vzpomínám si, jak se můj tatínek probudil uprostřed noci a v místnosti bylo jako ve dne. Proto se šel tatínek podívat k oknu, aby zjistil, co se děje. Kvůli velkému žáru poznal, že někde blízko hoří, a proto šel vzbudit maminku a doteď si pamatuju slova, která jí řekl: „Nelekej se, někde hoří a je to blízko.“

Pak jsme se všichni vydali ven zjistit, co se děje, poté, co jsme zjistili, že hoří u nás, jsme se snažili zachránit, co šlo. Tatínek viděl, že už je to beznadějně, a tak jsme se snažili alespoň zachránit dobytek. Za chvíli přijeli hasiči a snažili se uhasit celý požár. Všude se válely hadice, a když jsem okolo jedné probíhal, kvůli tlaku praskla a voda mě odhodila několik metrů daleko. Vše shořelo kromě obytné části, která nápor ohně vydržela. Pamatuji si, že jsme slyšeli sousedku Schvaříčkovou, jak křičí: „Prvně povedou Chlupa!“ Ze začátku jsme nevěděli, co to znamená, ale po asi dvou hodinách si pro mého tatínka přišlo gestapo. Poté jsem několik dní nechodil do školy, protože doma byla potřeba každá ruka, aby se vše vrátilo do starých kolejí.

Po třech týdnech tatínka konečně propustili a maminka se ho doma ptala, co by chtěl donést nebo uvařit, jediné, co chtěl, bylo kouřit, jelikož byl silný kuřák. Poté jsem se od tatínka dozvěděl, že ho pustili hlavně díky tomu, že se plynule dorozuměl německy. Potom mi došlo, že já vlastně neumím německy ani slovo.

Při požáru shořely i vozy a všechno seno, a tak si musel tatínek půjčit vozy od sousedů, všichni byli moc milí a nikdo za to nic nechtěl, čímž nám velice pomohli. Tatínek si musel po úřadech vyběhat povolení, že může jezdit po okolních vsích a poprosit o trochu sena pro dobytek.

I přes tyto překážky jsem měl ve škole v první třídě dobré známky. Jelikož mě za konečné vysvědčení nikdo moc nepochválil, odradilo mě to od učení do budoucích let. Proto jsem v druhé třídě na učení takzvaně kašlal a stejně doma nebylo na učení moc času, jelikož jsem musel dělat domácí práce a chodit s dobytkem na pastvu. Jediné dobré známky jsem měl z náboženství, protože mě jako jediné stále bavilo.

Pamatuji si, že během celé války jsme slyšeli nad hlavami létat letadla a stíhačky a bombardování okolí. V sousední vesnici Střížov si Němci založili vojenský tábor se střelnicí. V roce 1945 osvobodila Československo Rudá armáda. V té době jsme nevěděli, co jsou zač, a tak jsme jim byli vděční. V té době přes Bítovčice procházela jednotka Němců na ústupu a ptali se starosty, jestli tu někde nemohou přenocovat. Starosta je poslal k mému tatínkovi, protože uměl nejlépe ve vesnici německy. Tatínek je tedy u nás nechal přenocovat, spali ve stodole, na dvoře a velitelé u nás v kuchyni. S mými kamarády jsme chodili krást Němcům náboje, které měli ve vozech, a pak jsme si s nimi hráli.

Párkrát si tatínek s veliteli sedl v kuchyni ke stolu nad otevřenou mapu a probíral s nimi strategii, jak se dostat k ostatním jednotkám. Za tatínkem často chodili lidé z vesnice a vyptávali se ho na Němce. Také se setkal se skupinou lidí, která neměla Němce ráda víc než ostatní lidé ve vesnici. Tato skupinka se tatínka vyptávala například na to, jak Němci spí na jejich pozemku, a kde schovávají zbraně, protože je chtěla napadnout a odzbrojit. Jelikož byl s těmito lidmi přítel, řekl jim, jak Němci u nich fungují. Doma se tatínek velitelů ptal, jestli se náhodou nebojí, že by jim nějakí partyzáni nebo lidé z vesnice mohli z nenávisti ublížit.

Velitelé mu se smíchem odpověděli, že jsou ve službě již pátý rok, takže jsou vždy připraveni, i když to tak nevypadá. Poté, co se tatínek tohle dozvěděl, šel svůj objev říct skupině „partyzánů“, která se chtěla zbavit Němců. Když se o pár dní později bavil tatínek s vojáky u mapy, tak jim tatínek radil, jaká cesta by byla nejlepší, aby se co nejrychleji dostali k další německé jednotce. Nejbližší jednotka byla ve Střížově.

Tak se tedy jednotka vydala k již zmiňované německé jednotce ve Střížově. Bohužel ve Střížově už žádná jednotka nebyla. Sice nevím, jak to bylo dál, ale myslím si, že se vydali k další jednotce přes Brtnici, kde mělo dojít k nějaké přestřelce. Ale dále o tom už nic nevím.

V Lukách nad Jihlavou došlo také k přestřelce mezi Němci a četníky. Když Němci stříleli na četnickou stanici, omylem zapálili dřevo pod okny četnické stanice. Četník Tůma, který měl právě službu, byl během hašení ohně zastřelen, když se vykláněl z okna s kbelíkem vody. Toto byla naštěstí jediná, bohužel i nesmyslná, oběť. Poté se Němci vydali v pancéřovém vlaku do Jihlavy.

S Němci jsem pak naposledy přišel do styku, když ruští kozáci procházeli Bítovčicemi a němečtí vojáci, kteří byli též vyčerpaní, vzali a donesli svého raněného na kraj silnice. Voják se nevědomě pohnul a spadl ze srázu k břehu řeky, ve vodě měl pouze ruku. Když si toho všiml jeden z Rusů, přišel k němu a surově ho kopnul do řeky. Poté jsem viděl na hladině řeky vycházející bublinky. Tehdy mi došlo, že se Němec utopil. Pak ho jeden nádeník naložil na trakař a odvezl ho na louku, kde jsme pásli krávy. Zde ho odšatil a následně pohřbil přibližně půl metru hluboko. Jelikož tento „hrob“ byl mělký, tak kdykoliv tam stoupla kráva, tak se zem propadla, a navíc to tam kvůli rozkládajícímu se tělu zapáchalo. Jediné, co se s tím dalo dělat, aby to tolik nezapáchalo, bylo, tam postupně přisypávat hlínu. Dnes je na tomto místě postavené fotbalové hřiště, je dost dobře možné, že tam ten chudák stále leží.

S kamarády jsme často chodili do Střížova na bývalou střelnici. Zde po vojácích zbyl vůz s náboji a dalšími různými věcmi. Jednou jsem zde našel krabičku, která byla celá plná malých věcí podobajících se malým mýdýlkům. A tak jsme si mysleli, že to jsou náboje. Tuto krabičku jsem si přinesl domů a rozhodl jsem se, že zkusím jedno „mýdýlko“ zapálit. Pěkně hořelo a já jsem se těšil, až to večer ukážu kamarádům. Byl jsem velmi nedočkavý, a tak jsem se rozhodl, že ještě jednu „raketku“ zapálím, než se večer sejdeme pod kaštanem na návsi. Jelikož předtím pršelo, tak byly náboje poškozeny. V druhém náboji nebylo dost výbušniny, a tak jsem uštípl vršek náboje, abych mohl zbytek výbušniny zapálit. Jelikož jsem náboj uštípl

moc blízko k výbušnině a kleště byly „podobané“, vybuchl mi náboj pod rukama. Pak už si nic nepamatuji. Vzbudil jsem se až po chvíli s obličejem v lysolu. Celý obličej a ruce jsem měl od krve, dokonce jsem neviděl na jedno oko. Tatínek mě potom na kole dopravil k doktorovi do Luk, kde mi ošetřili rány, ale s okem to bylo vážnější, a tak nám řekli, že musíme do nemocnice. Proto jsme se s tatínkem vrátili zpátky domů a ráno jsme se vlakem vypravili do nemocnice, kde se zjistilo, že někde pod okem mám kousek střepiny. Pamatuji si, jak mě doktor položil na lehátko a sestřička mě držela za ruku, zatímco mi doktor šikovně pootočil oko a střepinu vyndal. Poté jsem ještě tři dny strávil v nemocnici. Ještě dlouho jsem měl na celém obličejí jizvy, a tak jsem se ani nedivil, že jsem se pak ještě dlouho nelíbil děvčatům.

Z roku 1946 si pamatuji pouze politické volby. Vzpomínám si, že byly čtyři politické strany. Lidová, národně sociální, národně sociálně demokratická, komunistická. Už si nepamatuji, jaká strana měla jaké číslo kromě komunistů, kteří měli číslo jedna. Pamatuji si to díky jedné říkance, kterou říkali snad všichni - „Volte prdel, volte stehna, jen nevolte číslo jedna!“ V této době zatím lidé moc dobře nevěděli, čeho jsou Rusové schopni, a tak volili komunisty. Později, co se dostali komunisti k moci, začalo znárodňování, zakládaly se komunální služby a JZD. Ti, kteří byli proti, se stali třídními nepřáteli. Komunisté se snažili dát lidem najevo, že nemají na výběr a že se musí podřítit jejich systému. V mé vojenské knížce mi přepsali povolání dělník na syn samostatně hospodařícího zemědělce 9ha (v budoucnu mi bylo též několikrát vytýkáno, že jsem se oženil s dcerou živnostníka).

Po ukončení základní školy jsem nešel dál studovat a pomáhal jsem doma rodičům. Přibližně v tomto období se tatínkovi stalo něco s kolenem. Měl ho oteklé a nemohl normálně chodit, takže jsem všechnu jeho práci dělal za něj. Tatínek pouze stál opodál a radil mi, jak mám vše dělat. Po nějakém čase se tatínkovi koleno opět uzdravilo a já jsem měl více času pro sebe. A tak jsem se rozhodl chodit pomáhat sousedovi do kovárství, protože mě to velmi zajímalo a chtěl jsem se naučit nové věci.

Další rok jsem se zapsal na pokračovací školu, což znamenalo, že jsem chodil do školy dvakrát týdně čtyři hodiny denně. S nástupem zimy jsem se s rodiči domluvil, že začnu chodit do Motorpalu na brigádu, abych si vydělal nějaké peníze, avšak slíbil jsem jim, že se na jaro vrátím, abych jim mohl pomáhat s hospodařením.

Když začínalo jaro a já jsem měl odejít z brigády, tak mi můj vedoucí nabídl, jestli bych tam nechtěl pracovat i nadále. Zprvu jsem odmítl kvůli rodině, ale můj vedoucí mi slíbil, že to zařídí. Navíc mi k tomu hodně pomohlo, že můj tatínek musel vstoupit do JZD a já jsem se konečně dostal ze zemědělství.

V Motorpalu jsem pracoval do té doby, než jsem šel na vojnu, což bylo v roce 1954. Zde jsem byl až do roku 1956. Rád vzpomínám na své první seznámení s mojí manželkou Stanislavou. Bylo to na pouti v Bítovčicích, tehdy jsem ji vezl domů na motorce. Překvapila mě tím, že se zeptala, jestli by mohla řídit ona. Já jsem nebyl proti, tak jsme se vyměnili a domů se vlastně dovezla „sama.“ V následujícím roce 1957 jsme se vzali.

V roce 1961 jsem začal pracovat v Jihlavanu jako opravář strojů.

Rok 1968 jsem celý probrečel, protože jsem nevěděl, co se děje a celkově jsem na tom byl psychicky špatně. Pamatuji si, že Rusové obsadili celé letiště a všude na Ruzyni byly tanky. Pan prezident Svoboda letěl do Ruska vyjednávat o naší svobodě. Rusové si na něj moc netroufli, protože měl ruský kříž za statečnost.

V roce 1975 jeli moji příbuzní za mým strýcem do Ruska. Vždy mi říkali, že bych měl vstoupit do strany a stát se komunistou. Poté, co zjistili, jak můj strýc v Rusku žije a jak špatné podmínky tam má, bylo po stranících.

V roce 2007 jsem s manželkou oslavil zlatou svatbu, náš vnuk nám jako dárek zařídil blahopřání od tehdejšího pana prezidenta Václava Klause, kterého jsme kvůli jeho názorům obdivovali. Vladimír nám o tom nic neřekl a doteď nevíme, co panu prezidentovi napsal. Toto blahopřání máme doma vystavené a rádi se jím chlubíme.

Pokud nám to zdraví dovolí, tak v roce 2017 oslavíme již diamantovou svatbu.....

Poselství:

„Byl bych rád, kdyby budoucí generace věděly, co musely prožít generace minulé, a braly to vážně. Jsem velmi rád, že se o to alespoň některé děti ve vašem věku zajímají. Doufám, že si budoucí generace budou vážit svobody tak, jak jsme si jí vážili my a stále vážíme, protože svoboda je k nezaplacení.“